

5. Штурхецький С. В. Гендерні медійні практики: Навчальний посібник із гендерної рівності та недискримінації для студентів вищих навчальних закладів / колектив авторів; за ред. С. В. Штурхецького. – Київ, 2014. – 206 с. – Електронний додаток: диск «Гендерні медійні практики». – Режим доступу : <http://www.osce.org/uk/ukraine/284966>.
6. Штурхецький С. Стандарт рівності: Посібник пресової практики з гендерної перспективи [Електронний ресурс] / [Ю. Гончар, Т. Кузнецова, О. Погорелов, С. Штурхецький]; за ред. С. Штурхецького. – Рівне: Видавець О. Зень, 2015. – 200 с. – Режим доступу : <http://www.aup.com.ua/upd/sr.pdf>.

Лариса Юда,

кандидатка педагогічних наук, доцент
кафедри археології, етнології та
краєзнавчо-туристичної роботи
Чернігівського національного педагогічного
університету імені Т. Г. Шевченка

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ГЕНДЕРНОГО КОМПОНЕНТУ В СИСТЕМУ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН У ВУЗІ

Запровадження гендерного компонента в освіту пов'язане з потребою модернізувати систему вищої освіти в Україні в контексті Болонської декларації, зробити її якість та рівень відповідними до освітніх стандартів провідних країн світу.

Гендерна педагогіка та пошук шляхів формування гендерної чутливості у майбутніх педагогів стали предметом дослідження В. Кравця, О. Аніщенко, Т. Вороніної, Т. Дороніної, Т. Лажиченко та інших учених [1; 3; 4; 5]. Інтеграцією гендерного підходу в педагогічний простір займається О. Кікінежді [2].

Метою даної публікації є визначення місця і ролі гендерного компонента в системі діяльності вишу та формування стратегії імплементації гендерної теорії до змісту університетської освіти на прикладі Навчально-наукового інституту історії, етнології та правознавства імені О. Лазаревського Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Шевченка.

Відповідно, у системі діяльності вищого навчального закладу **гендерний компонент** визначається як теоретична концепція й освітня практика [1].

Аналіз сучасних досліджень дозволяє виокремити гендерні проблеми студентської молоді і викладачів, а саме: формування гендерного світогляду, подолання гендерних стереотипів, формування толерантності в суспільстві, попередження насилля, торгівлі людьми, подолання дискримінації, розв'язання проблем міграції, забезпечення захисту прав дітей та гендерної рівності в суспільстві та освіті, взаємини в сім'ї, труднощі дорослішання, подвійна зайнятість жінок, різні стандарти поведінки для чоловіків і жінок, труднощі гендерного характеру під час улаштування на роботу, неслужбові стосунки на роботі

і т.д. Слід наголосити на тому, що студентство відкрите для перетворень і сприйняття ґендерної проблеми.

Водночас, у більшості випадків ґендерне питання наштовхується на неприйняття з боку ряду викладачів, які вважають ґендерні проблеми надуманими і несвоєчасними.

У зв'язку з цим особливої актуальності набуває запровадження **ґендерної освіти** студентської молоді. «У цілому комплексі завдань освіта постає як одна із важливих стратегій подолання ґендерної нерівності» [6, с. 42]. Важливість ґендерної освіти полягає в тому, що саме вона впливає на формування світоглядних орієнтирів молодої людини.

Останнім часом вищі навчальні заклади України впроваджують ґендерний компонент у навчально-виховний процес, створюють кафедри ґендерної педагогіки, центри ґендерних досліджень і освіти.

На думку О. Кікінежді, ці та низка інших заходів, ужитих вищими навчальними закладами України, дають змогу окреслити **початкові напрями** діяльності ВНЗ у запровадженні ґендерних підходів: *розроблення нових та оновлення попередніх ґендерних курсів, упровадження ґендерних модулів у різні навчальні дисципліни у ВНЗ; розуміння студентством та педагогами змісту основних ґендерних категорій; реалізація принципів ґендерної рівності до організації навчально-виховного процесу; набуття педагогами навичок проведення ґендерного аналізу; вміння розв'язувати проблеми навчання й виховання з позиції еґалітарного підходу; формування ґендерної свідомості студентської молоді шляхом поширення системи ґендерних знань та реконструкції статевих стереотипів; сприяння ґендерному самовизначенню молоді на засадах рівноправ'я, розвиток ґендерної чутливості та толерантності попри статеві стереотипи та упередження* [2].

У ЧНПУ імені Т. Г. Шевченка початковим етапом ґендерної освіти стала просвітницька діяльність і наукові дослідження з історії жіночого руху, аналіз жіночого фактора в політичному, економічному й соціальному житті суспільства. При кафедрі археології, етнології та краєзнавчо-туристичної роботи Навчально-наукового інституту історії, етнології та правознавства імені О. М. Лазаревського ЧНПУ імені Т. Г. Шевченка вже вісім років працює проблемна науково-дослідницька група, яка займається вивченням історії жіночого руху в Україні і, зокрема, на Чернігівщині.

На кафедрах Навчально-наукового інституту історії, етнології та правознавства імені О. М. Лазаревського виконано низку магістерських та дипломних робіт із відповідної тематики: «Розвиток жіночої освіти в Україні (кінець XIX – початок XX ст.)»; «Соціально-рольовий статус українських жінок у другій половині XVII–XVIII ст.»; «Сімейно-шлюбні відносини в Україні за доби Середньовіччя та раннього Нового часу: ґендерний аспект»; «Розвиток жіночого руху в Україні (кінець XIX –

початок ХХ ст.)»; «Громадсько-політична та культурно-мистецька діяльність жіноцтва Чернігівщини початку ХХ ст.»; «Жіночі делегатські збори Чернігівщини як складова жіночого руху в Україні в 20-30-х рр. ХХ ст.»; «Історія жіночого руху на Чернігівщині в 20-30-х рр. ХХ ст.» [7, с. 250]. Результати досліджень знайшли своє відображення в матеріалах десяти науково-практичних конференцій. Навчальний курс «Жінка в середньовічному суспільстві Західної Європи» запроваджено в процесі підготовки магістрів.

Актуальною залишається проблема розроблення нових та оновлення попередніх ґендерних курсів, упровадження ґендерних модулів у різні навчальні дисципліни як у Навчально-науковому інституті історії, так і в ЧНПУ імені Т. Г. Шевченка загалом. Особливого підходу потребує викладання предметів суспільно-гуманітарного циклу та ґендерний аналіз навчальних програм та підручників.

Ґендерні знання дають змогу студентській молоді керуватися ідеєю рівних прав і можливостей в освоєнні різних сфер життєдіяльності – побудові стосунків, навчанні, спорті, громадській активності, сприяють самоусвідомленню, вчать утілювати у життя принципи партнерства та рівноправ'я статей. Ґендерна компетентність є органічною складовою всіх сфер буття, які залишаються особистісно важливими для людини під час вибору напрямку освіти, створення родини, вибудовування професійної та громадсько-політичної кар'єри.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вороніна Т. Ґендер у системі педагогічного знання [Електронний ресурс] / Т. Вороніна. – Режим доступу : <http://ru.osvita.ua/school/theory/1008>.
2. Кікінежді О. Паритетна демократія: ґендер у освітній парадигмі вищої школи: досвід та перспективи [Електронний ресурс] / О. Кікінежді. – Режим доступу : <http://gender.at.ua/publ/2-1-0-144>.
3. Кравець В. П. Ґендерна педагогіка : навчальний посібник / В. П. Кравець. – Тернопіль : Джура, 2003. – 415 с.
4. Кучинський Б. Складові ґендерного виховання студентської молоді [Електронний ресурс] / Б. Кучинський, І. Грабовська. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/31_PRNT_2010/Pedagogica/73913.doc.htm.
5. Ладиченко Т. Рекомендації щодо впровадження ґендерних підходів у навчальні програми вищої освіти / [Т. Ладиченко, В. Малиновський, В. Ладиченко, О. Салата та ін.] // Ґендерні стандарти сучасної освіти : збірка рекомендацій. – К., 2010. – Ч. 1. – С. 287–327.
6. Чухим Н. Д. Стратегії ґендерної освіти у вищій школі / Н. Д. Чухим // Проблеми освіти. Науково-методичний збірник / [кол. авт.]. – К. : Науково-методичний центр вищої освіти, 2003. – Вип. 36. – С. 42–47.
7. Юда Л. Проблеми ґендерної освіти студентської молоді / Л. Юда // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка : збірник наукових праць. Серія : Педагогічні науки. – Чернігів : ЧНПУ, 2011. – Вип. 90. – С. 248–252.